

Nr 210

Av herr Christenson i Malmö m. fl., angående besvärsrätten i sjukförsäkrings- och pensionsärenden.

De förmåner, som beredas den enskilde genom lagarna om allmän sjukförsäkring och om folkpensionering, äro för flertalet i vårt land av största ekonomiska betydelse. Det är därför av utomordentlig vikt, att myndigheternas handhavande av dessa förmåner fyller alla rimliga krav på rätts-säkerhet. En oklar eller ojämn rättstillämpning bör såvitt möjligt undvikas.

Då det gällt att trygga den enskildes rätt och tillförsäkra denne en allsidig och objektiv bedömning, har här i landet alltid domstolsprövningen framstått som föredömlig. Det är att beklaga, att statsmakterna beträffande sjukförsäkringen och folkpensionen — i motsats till yrkesskadeförsäkringen — låtit sig nöjas med ett enbart administrativt rättsförfarande.

Lagen om allmän sjukförsäkring medgiver den, som är missnöjd med sjukkassas beslut i någon fråga, som rör hans försäkring, att klaga hos riksförsäkringsanstalten. Denna äger för övrigt upptaga till prövning ärende angående sjukförsäkring, ändå att klagan icke förts. Mot riksförsäkringsanstaltens beslut får talan fullföljas endast såframt riksförsäkringsanstalten själv lämnat tillstånd därtill. Sådant tillstånd skall lämnas där någon av dem som inom riksförsäkringsanstalten deltagit i behandlingen av ärendet uttalat avvikande mening, så ock där riksförsäkringsanstalten finner utgången av ärendet vara av synnerlig betydelse för part. Klagan föres hos Kungl. Maj:t i statsrådet.

Lagen om folkpensionering medgiver, att ändring i pensionsnämnds beslut må av enskild sakägare ävensom av kommun och av ombud för pensionsstyrelsen sökas hos styrelsen genom besvär. Över pensionsstyrelsens beslut i ärende rörande pension må klagan föras av justitiekanslern eller efter justitiekanslerns medgivande av kommun, pensionsnämnds ordförande och pensionsstyrelsens ombud. Enskild sakägare må fullfölja talan endast såframt pensionsstyrelsen lämnat tillstånd därtill. Sådant tillstånd skall lämnas där vid ärendets behandling inom styrelsen uttalats avvikan-de mening, så ock där styrelsen finner fråga huruvida sökanden är oförmögen till arbete eller fråga om beräkning av sökandens inkomst vara tveksam och tillika av stor betydelse ur ekonomisk synpunkt eller fråga är om tillämpning av påföljdsbestämmelse eller styrelsen eljest finner särskilda skäl föreligga att bevilja anstånd. Klagan föres hos Kungl. Maj:t i statsrådet.

De refererade besvärsmåttens bestämmelserna äro synnerligen anmärkningsvärda, i det mellaninstansen (riksförsäkringsanstalten, pensionsstyrelsen), såvida

enighet råder, själv äger bestämma, om den enskilde skall äga överklaga dess beslut. Även med all respekt för syftet att högsta instans icke skall belastas med bagatellmål, måste det uppfattas som en anomali, att överklaganderätten skall bero av den, vars beslut är föremål för missnöje.

Besvärshandlingarna äro emellertid otillfredsställande även därutinnan, att högsta instans icke utgöres av en domstol, t. ex. regeringsrätten eller försäkringsrådet, som ju är en specialdomstol för vissa socialförsäkringsmål. Att märka är, att försäkringsrådet utgör högsta instans i fråga om yrkeskadeförsäkringen samt att regeringsrätten tidigare var högsta instans i frågor angående sjukkasseverksamheten, ävensom i mål angående folkpensionering och invalidunderstöd. Med hänsyn till de rättsfrågor, som ha samband med allmänna sjukförsäkringen och folkpensioneringen och som i vissa fall — så framför allt beträffande arbetstagarbegreppet — äro synligen svårbedömda, är det svårt att undvara en domstolsprövning.

Redan under den korta tid, den allmänna sjukförsäkringen gällt, har det visat sig, att sjukförsäkringslagen tolkats olika av olika kassor. Så har bl. a. skett i fråga om gränsdragningen mellan arbetstagare och självständiga företagare. I sista hand kommer nu Kungl. Maj:t i statsrådet att få taga ställning till hithörande spörsmål. Det har klagats på att arbetstagarbegreppet icke är enhetligt utan skiftar från det ena rättsområdet till det andra. De allmänna domstolarna ha sökt utforma ett arbetstagarbegrepp, arbetsdomstolen ett annat och försäkringsrådet ett tredje. Det är nu risk för att Kungl. Maj:t i statsrådet tillskapar ytterligare ett arbetstagarbegrepp.

Under åberopande av vad här anförts hemställes,

att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära skyndsamt utredning och förslag om sådana lagändringar, att tillsynsmyndighetens beslut enligt lagarna om allmän sjukförsäkring och om folkpensionering måtte kunna överklagas utan tillstånd av tillsynsmyndigheten samt att sådan klagan må föras hos för ändamålet lämplig domstol.

Stockholm den 25 januari 1955

Carl Christenson

Malmö

Sigfrid Nordkvist

Erik Strandh